

Рішення «Карт проти Туреччини» (“*Kart v. Turkey*”)¹

Ключовий висновок: зупинення кримінального провадження на підставі наявності парламентського імунітету не порушило право заявника на доступ до суду.

У рішенні, ухваленому 3 грудня 2009 року у справі «*Карт проти Туреччини*», Європейський суд з прав людини (далі – Суд) постановив, що

- не було порушено ч. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція).

Обставини справи

Заявник Атілла Карт є громадянином Туреччини, народився 1954 року та мешкає у м. Анкарі.

На парламентських виборах 2002 року заявника обрали депутатом парламенту (Національної асамблеї) від Народної республіканської партії. Перед виборами, коли п. Карт ще працював юристом, проти нього було порушено дві кримінальні справи стосовно образи заявником державного службовця та іншого юриста.

Як член парламенту п. Карт набув депутатської недоторканності. Відтак на підставі ст. 83 Конституції Туреччини провадження проти нього було зупинено. Ця стаття визначала, що не може бути заарештовано, допитано, затримано чи засуджено члена парламенту, який до чи після виборів вчинив правопорушення, за винятком тих випадків, коли Національна асамблея проголосує за зняття імунітету.

Від Прем'єр-міністра до парламенту надійшло два запити про зняття із заявника недоторканності. Втім, парламент вирішив зупинити кримінальне провадження проти п. Карта на строк його депутатських повноважень.

Заявник оскаржив таке рішення парламенту на його пленарному засіданні, стверджуючи про своє право на справедливий суд, однак його клопотання про зняття депутатської недоторканності залишалися у черзі питань до розгляду у парламенті упродовж майже двох років, тобто до часу проведення наступних парламентських виборів.

Пана Карта було знову обрано до парламенту. У січні 2008 року спікер Національної асамблеї повідомив заявника, що його клопотання ще досі залишається у черзі для розгляду.

Зміст рішення Суду

Спираючись на ч. 1 ст. 6 Конвенції, п. Карт скаржився на те, що його було позбавлено права на справедливий суд і це призвело до неминучого обмеження його права на захист, а відтак він не мав можливості відновити свою репутацію.

¹ Повний текст рішення див. на сайті www.echr.coe.int

Суд не вважав своїм завданням абстрактно вирішувати питання про обсяг захисту, який держави-учасниці Конвенції надають членам парламентів. Натомість Суд мав з'ясувати, як парламентський імунітет п. Карта позначився на його праві на розгляд справи у суді.

Для Суду це була перша справа, коли особа, наділена парламентським імунітетом, скаржилася на те, що цей імунітет перешкодив їй відповісти у суді.

Парламентський імунітет спрямовувався на досягнення законної цілі – гарантування безперешкодного функціонування парламенту та захисту його цілісності й незалежності. Суд зауважив, що хоча імунітет, яким володіли депутати турецького парламенту, був ширшим, аніж у інших країнах, він мав свої межі, а отже, не міг бути надмірним.

Процедура розгляду запитів стосовно зняття парламентського імунітету у Туреччині регулювалася Конституцією та Регламентом Національної асамблеї. Пан Карт скаржився на те, що механізм прийняття відповідних рішень не був прозорим. Суд, зі свого боку, відзначив, що рішення стосовно застосування парламентської відповідальності були політичними за своєю природою, а тому вони не могли відповідати таким же критеріям прозорості як судові рішення.

Далі Суд зауважив, що заявник мав можливість подати заперечення на рішення про зупинення кримінального провадження проти нього. Більше того, відмова зняти його парламентський імунітет не може розглядатися дискримінаційною чи свавільною, оскільки подібні запити як стосовно депутатів більшості, так і стосовно опозиційних депутатів також не були задоволені.

Кримінальне провадження проти п. Карта не було закритим, а відтак не було заперечень стосовно того, що непевність, притаманна для будь-якої кримінальної справи, посилювалася відповідною парламентарною процедурою. Адже затримки, які ця процедура породжувала, спричинили відповідні відкладення у визначенні звинувачення проти п. Карта. А втім, оскільки заявник балотувався кандидатом на двох парламентських виборах поспіль, він, як юрист, добре розумів, що статус депутата, вочевидь, затримає розгляд кримінальних справ, порушених проти нього. Суд, зрештою, підкреслив, що результати рішень парламенту стосовно імунітету п. Карта мали наслідком лише зупинення ходу правосуддя і не мали на меті якимось чином вплинути на нього по суті.

Шкода, котру, як стверджував заявник, він зазнав внаслідок порушення кримінальних справ проти нього, є неминучим наслідком будь-якого державного звинувачення проти особи. Проте, на думку Суду, репутація п. Карта гарантувалася дотриманням принципу презумпції невинуватості. Відмова парламенту позбавити його імунітету була лише перешкодою для визначення кримінального звинувачення, однак не позбавила заявника можливості отримати вирішення своєї справи по суті.

Отож, згадана відмова не була непропорційною до законної цілі, котра полягала у захисті парламенту.

Тому Суд постановив, що порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції не було.